

Sammanställande analys av kränkande behandling vt-23

Förskola och grundskola

2023-09-07

Pia Hasselrot
Juridik och utredning

tyresö kommun

Innehållsförteckning

Sammanställande analys av kränkande behandling vt-23	1
Innehållsförteckning	3
1 Beskrivning av ärendet	4
2 Sammanfattning	5
3 Kränkningar och anmälningar	7
4 Antal anmälningar	8
4.1 Förskolan	8
4.2 Grundskolan	11
5 Likabehandlingsarbete i Tyresö kommun	18
5.1 Förskolans likabehandlingsarbete läsåret 22/23	18
5.2 Grundskolans likabehandlingsarbete läsåret 22/23	19
6 Barn- och utbildningsförvaltningens kommentar	20
6.1 Förskolan	20
6.2 Grundskolan	20
Bilaga 1. Begrepp och definitioner	22
Bilaga 2. Tillgänglighetsanpassning av diagram	23
Bilaga 3 Prövning av barnets bästa	27
Bilaga 4. E-tjänst för anmälan	28

1 Beskrivning av ärendet

I 6 kap. 10 § skollagen (2010:800) föreskrivs att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla det till rektor. Rektor ska i sin tur anmäla vidare till huvudmannen. Barn- och utbildningsförvaltningen har i uppdrag att två gånger per år sammanfatta och analysera anmälda kränkningar till huvudmannen från verksamheterna. Den här rapporten omfattar perioden 1 januari till och med 30 juni 2023.

Jämförelse görs över tid och vid större skillnad i data mellan terminerna redovisas detta. Från vårterminen 2020 är samtliga anmälningar digitala. Det digitala systemet ger ökade möjligheter till kvalitetssäkring och förbättrar möjligheten till analys. Anmälningar före 2020 håller inte alltid samma höga kvalitet.

Under åren 2020-2021 påverkades verksamheterna av coronapandemin. Den innebar perioder av fjärrundervisning och distansundervisning, främst för de äldre eleverna. De stränga kraven på att stanna hemma vid sjukdom innebar att färre barn, elever och medarbetare vistades i förskola, skola och på fritidshemmet under perioden.

En bilaga med en begrepp- och definitionslista finns i slutet av rapporten, se bilaga 1. Samtliga diagram och tabeller är tillgänglighetsanpassade, se bilaga 2.

2 Sammanfattning

Under vårterminen 2023 har huvudmannen fått in 1 325 anmälningar om kränkande behandling och trakasserier från förskola och grundskola, jämfört med 1 070 vårterminen 2022. Av anmälningarna avser 89 procent grundskolan. Förskolans andel har minskat till 11 procent, jämfört med höstterminens 13 procent.

Förskolan har rapporterat in 153 anmälningar för vårterminen 2023. Antalet anmälningar har sjunkit jämfört med höstterminen 2022 men är fler än vårterminen 2022. Troligen finns fortfarande ett mörkertal i och med att nio förskolor inte sicksat in någon anmälan under vårterminen. Ett nytt arbetssätt för rapportering av kränkningar implementerades våren 2023, vilket troligen påverkade antalet anmälningar negativt. Majoriteten av anmälningarna rör att barn utsatt ett annat barn för en fysisk kränkning.

Grundskolan har skickat in 1 181 anmälningar under vårterminen 2023, jämfört med 984 anmälningar vårterminen 2022. Alla grundskolor har skickat in anmälningar.

Elever i årskurs F-3 är överrepresenterade i statistiken över antal anmälningar medan elever i årskurs 7-9 är underrepresenterade. Att de lägre årskurserna har en högre andel anmälningar kan dels bero på en högre personaltäthet dels på att verksamheten sträcker sig över en längre tid per dag då den även omfattar fritidshemstiden. Andelen anmälningar rörande barn i förskoleklass har ökat från nio procent till 16 procent sedan höstterminen 2022. Ökningen beror troligen på förbättrade rutiner för anmälan kombinerat med tidigare underrapportering. För högstadiet har andelen anmälningar minskat från 19 till 14 procent.

Inom grundskolan är fysiska kränkningar vanligast, följd av verbala kränkningar. Liksom tidigare år har få nätkränkningar rapporterats. Det är 68 procent av anmälningarna som gäller pojkar, vilket är i linje med Skolinspektionens statistik. Samtidigt känner sig majoriteten av barnen sig trygga i skolan, det är 88 procent av pojkarna och 84 procent av flickorna som svarar ja på frågan om de känner sig trygga i skolan.

I 35 procent av fallen har samma elev kränkts vid minst ett tidigare tillfälle. Majoriteten av anmälningar gäller en eller flera elever som kränker annan elev. Vanligast är att kränkningen sker på skolgården under skoltid. Resultaten är i huvudsak jämförbara med tidigare år.

I Tyresö finns en tydligt upparbetad struktur för likabehandlingsarbetet i förskolan och skolan, något som enligt forskning ger stor effekt på likabehandlingsarbetet.¹ Under våren 2023 fortsatte förskolan sitt arbete med

¹ Friendsrapporten 2022 https://friends.se/uploads/2021/08/Friendsrapporten_2021.pdf

att öka likvärdigheten mellan enheterna samt skapa och förankra strukturer för det förebyggande, främjande och åtgärdande arbetet. Likabehandlingsarbete ger en tydlig effekt i utformandet av utbildningen vilket leder till en god arbetsro. Enligt elev- och föräldraenkäten har arbetsron ökat i förskolorna under 2022.

Inom grundskolan är likabehandlingsarbetet tydligt implementerat i skolornas arbetslag, men fortsatt arbete sker för att säkerställa att de kommun-gemensamma dokumenten används fullt ut i alla skolor.

Under årets möten med verksamheten har barn- och utbildningsförvaltningen påmint om vikten av att alla kränkningar anmäls och att all personal har kunskap om rutinerna för anmälan. Positiva exempel inom förskola och grundskola lyfts fram för kollegialt lärande.

3 Kränkningar och anmälningar

I 6 kap. 10 § skollagen (2010:800) föreskrivs att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla det till rektor. Rektor ska i sin tur anmäla vidare till huvudmannen.

Kränkande behandling är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden, utfrysning, hot eller slag och sparkar. Även elaka mejl eller kommentarer på internet eller via sms kan vara kränkande behandling.²

Skyldigheten att anmäla kränkande behandling inträffar så fort personalen får kännedom om att ett barn eller en elev upplevt sig vara kränkt. Ansvaret gäller även vid signaler om kränkningar genom personalens observationer eller genom information från vårdnadshavare och andra. Det krävs alltså inte att barnet eller eleven uttalat att hen har upplevt sig kränkt för att personal ska agera. Verksamheten ska inte värdera hur allvarlig en händelse är innan anmälan görs till huvudmannen. En kränkingsanmälan ska göras även vid misstanke om kränkning. Anmälan ska göras skyndsamt. Anmälan görs oavsett vem som utsatt barnet eller eleven för kränkning. Det kan gälla kränkningar mellan barn eller mellan vuxen och barn. Ansvaret omfattar även det som händer på nätet och fritiden om det har samband med verksamheten.

Anmälningsplikten tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de anmälda kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.³ I Tyresö har huvudmannen delegerat till rektor att genomföra en utredning samt i förekommande fall vidta åtgärder vid signaler om kränkande behandling. Vidtagna åtgärder ska följas upp och utvärderas.⁴

Det saknas statistik om antal anmälningar om kränkande behandling på nationell eller regional nivå. Den nationella statistik som finns inom området mäter effekterna av skolans likabehandlingsarbete, som hur trygga eleverna är i skolan och om eleverna vet vem de ska anmäla kränkande behandling till.

Mätningar visar att elever i Tyresö känner sig trygga i skolan, det gäller både flickor och pojkar i alla åldrar. 96 procent av Tyresös elever upplever sig trygga i skolan jämfört med ungefär 85 procent nationellt.⁵

² Skollag (2010:800) samt skolverket.se

³ 6 kap. 10 § skollagen (2010:800)

⁴ Tyresö kommun (2019). Barn- och utbildningsnämndens delegationsordning. Dnr 2018/BUN 0113

⁵ Skolenkäten 2022 Skolinspektionen

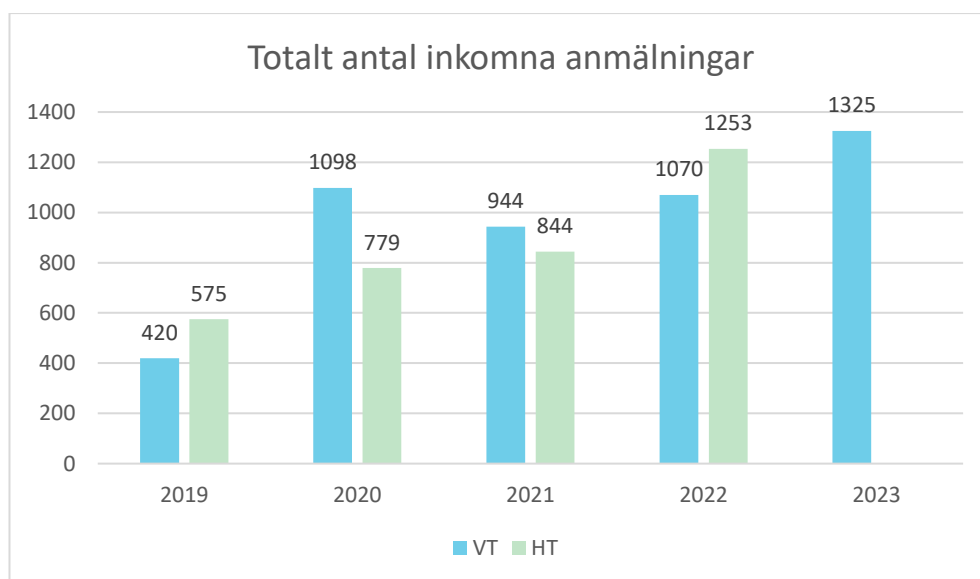
4 Antal anmälningar

Statistiken över anmälda kränkningar omfattar alla händelser som verksamheterna anmält till huvudmannen. En separat anmälan skickas in för varje barn och elev som kränkts. En anmälan kan innehålla flera kränkningar, till exempel både fysisk och verbal kränkning. En anmälan kan även avse flera barn och vuxna som kränkt ett barn.

En anmälan om kränkande behandling görs vid misstanke om att en kränkning skett. Efter anmälan utreds händelsen och kan i efterhand bedömas som något annat än en kränkning, det kan till exempel gälla en konflikt som har hanterats och inte går vidare i ärendeprocessen. Alla anmälningar syns i statistiken, även de anmälningar som vid senare skede inte bedömdes vara en kränkning.

Under vårterminen 2023 har huvudmannen fått in totalt 1 325 anmälningar om kränkande behandling och trakasserier, jämfört med höstterminens 1 253. Grundskolan står för 89 procent av anmälningarna.

Sedan 2018 har antalet anmälningar ökat i takt med verksamheternas systematisering av likabehandlingsarbetet. Under höstterminen 2020 samt hela 2021 påverkades verksamheterna stort av coronapandemin, något som även påverkade antalet anmälningar under perioden.

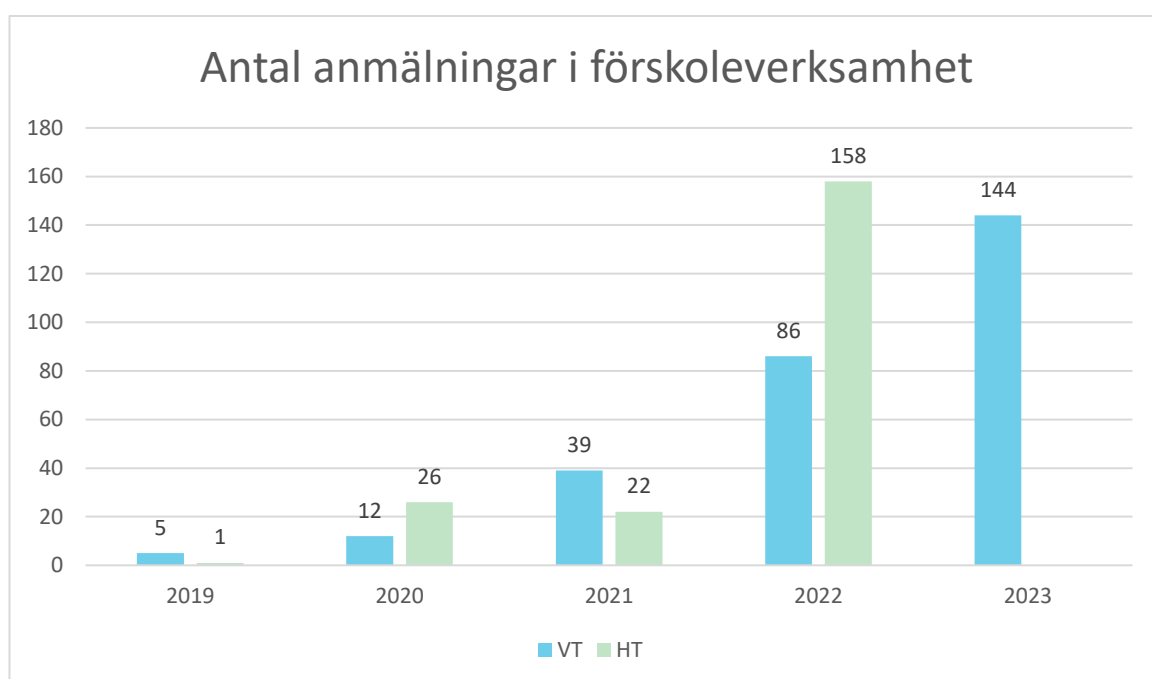
Figur 1 Totalt antal inkomna anmälningar för förskola och grundskola.

4.1 Förskolan

Under vårterminen 2023 skickade förskolan in 153 av vad som vid anmälningstillfället uppfattades som kränkningar registrerade på 144 anmälningar. Det finns en skillnad mellan antalet kränkningar och anmälningar eftersom ett barn kan ha blivit utsatt för mer än en kränkning vid samma tillfälle, exempelvis både verbalt och fysiskt.

Antalet anmälningar har sjunkit jämfört med höstterminen 2022 men är fler än vårterminen 2022. Troligen finns fortfarande ett mörkertal i och med att nio förskolor inte skickat in någon anmälan under vårterminen. Ett nytt arbetssätt för att hantera kränkingsanmälningar implementerades våren 2023, vilket troligen påverkade antalet anmälningar negativt.

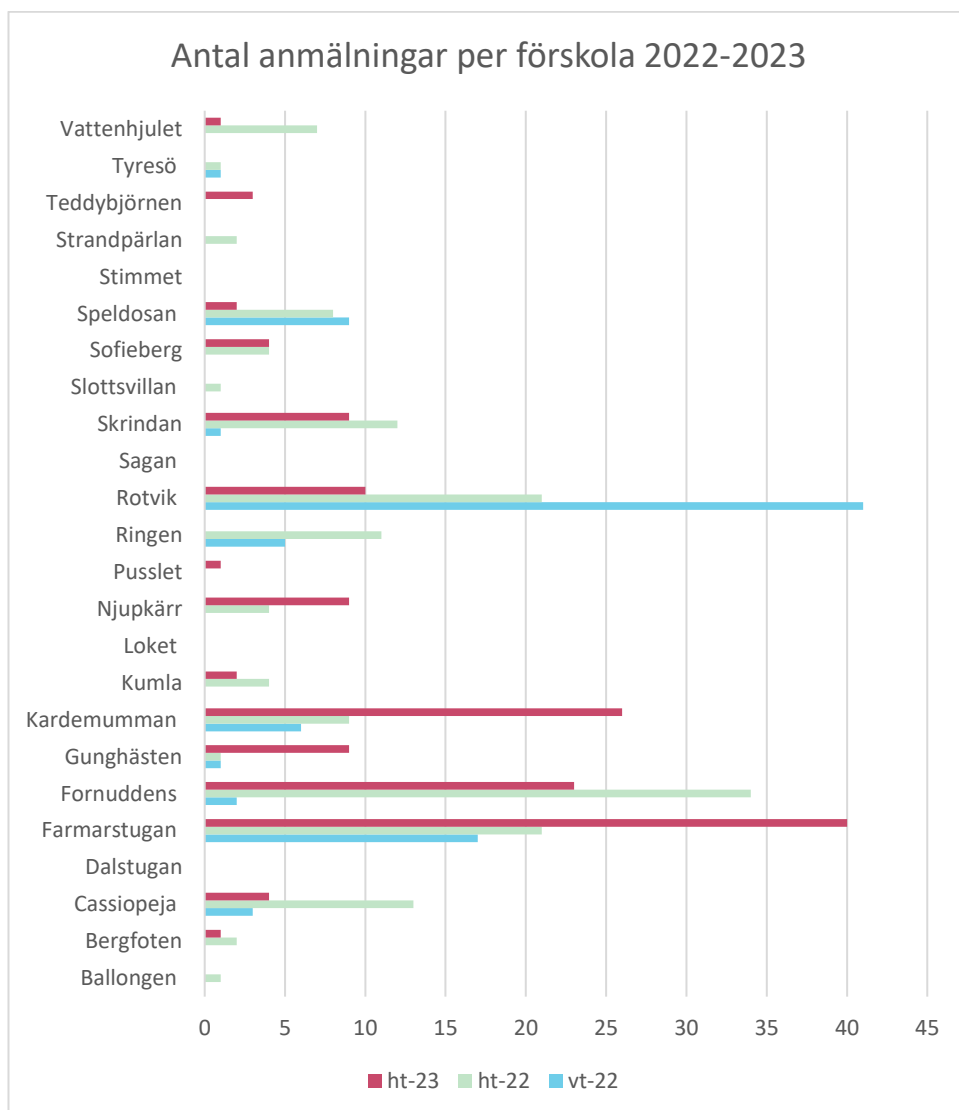
Antalet anmälningar har ökat sedan införandet 2019 på grund av förskolans systematiska likabehandlingsarbete. Arbetet följs även upp i förvaltningens kvalitetsdialoger. Siffrorna för 2020 och 2021 påverkades även av coronapandemin.

Figur 2 Antal kränkingsanmälningar i förskoleverksamheten åren 2019-2023. Förskolan startade ett systematiskt kvalitetsarbete inom likabehandling vårterminen 2020.

Under våren minskade antalet förskolor som skickat in minst en anmälan, 15 jämfört med 18 under höstterminen. Det innebär att nio förskolor inte skickat in någon anmälan under vårterminen.

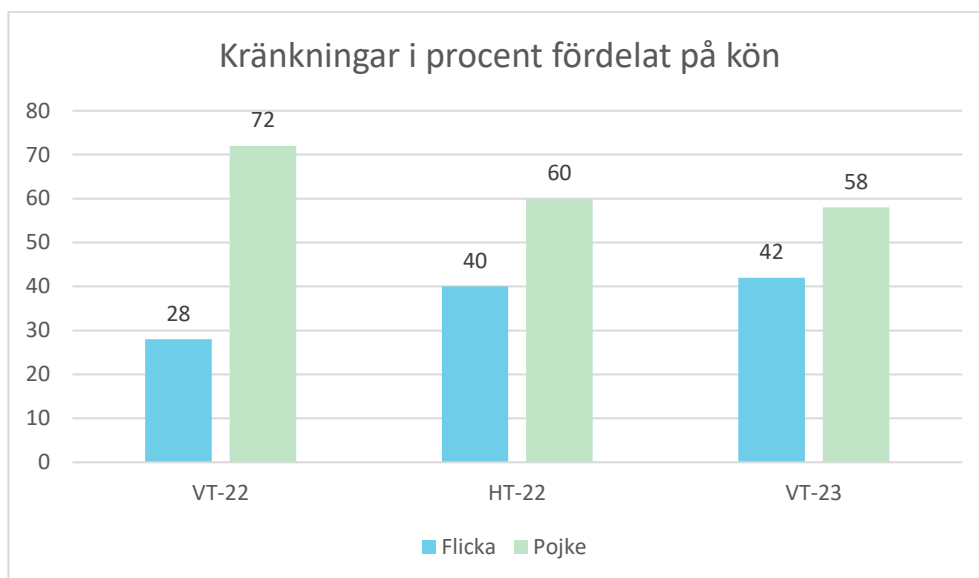
Flest anmälningar gjordes av Farmarstugans förskola, följd av Kardemumman och Fornudden.

Figur 3. Antal anmälningar per förskola 2022-2023.

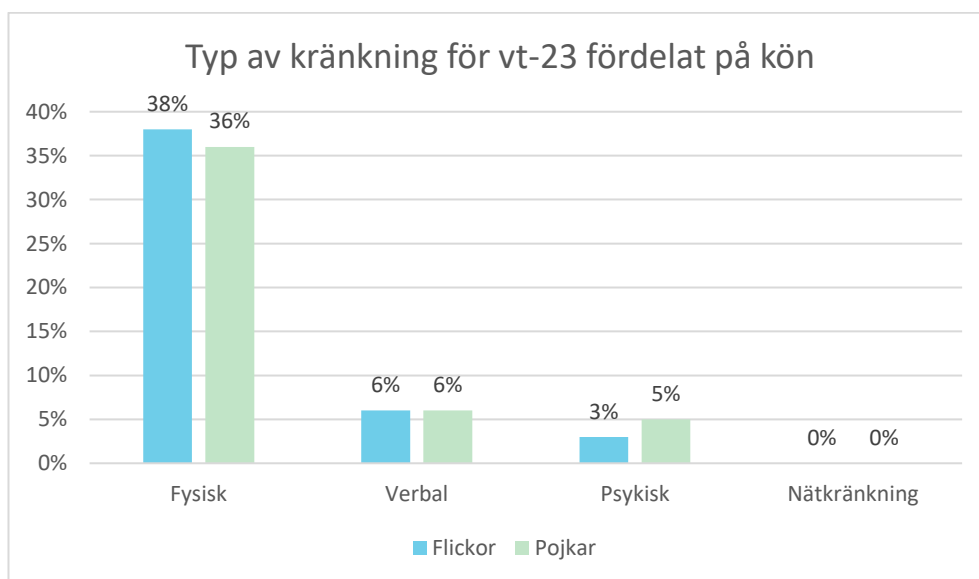
Majoriteten av årets anmälningar, 92 procent, gäller barn som kränkt ett annat barn. Övriga åtta procent gäller anmälningar där pedagog kränkt barn. Det är samma fördelning som vid föregående mätning.

Majoriteten av kränkingsanmälningarna, 58 procent, gäller pojkar, vilket är i enlighet med tidigare års siffror. Under våren 2022 förekom ett antal återkommande fall som förskolorna utredde, vilket tillfälligt ökade antalet anmälningar som gällde pojkar till 72 procent.

Figur 4 Antal anmälningar fördelat på kön vt-22 till vt-23

Fysiska kränkningar är, som tidigare, vanligast förekommande för bägge könen, följt av verbala och psykiska kränkningar. Inga anmälningar rör nätkränkningar. Vanligaste platserna för kränkningar är förskolegården, avdelningen och hallen.

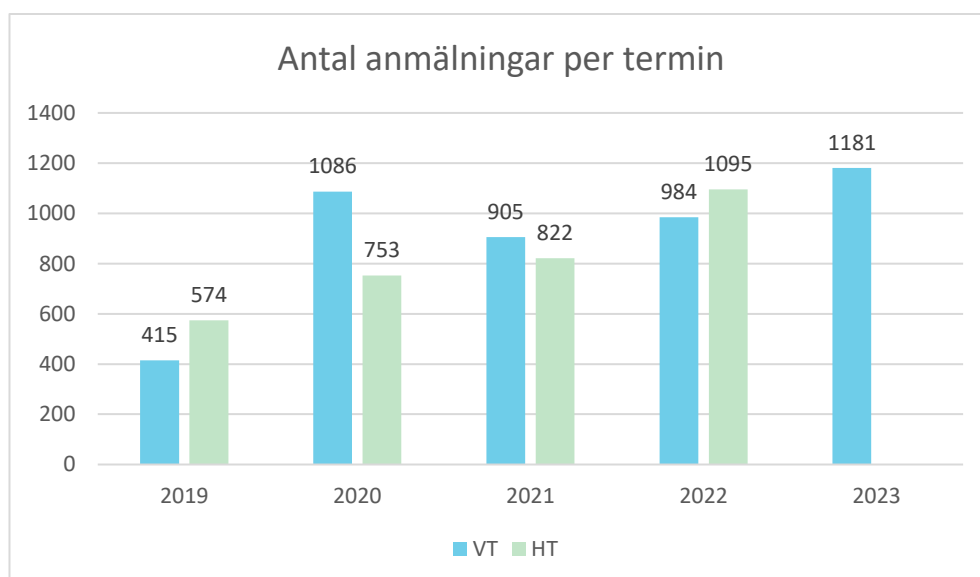
Figur 5 Typ av kränkning fördelat på kön vt 2023

4.2 Grundskolan

Vårterminen 2023 anmälde Tyresö kommuns grundskolor 1 448 av vad som vid anmälningstillfället uppfattades som kränkningar registrerade på 1 181 anmälningar. Det finns en skillnad mellan antalet kränkningar och anmälningar eftersom en elev kan ha blivit utsatt för mer än en kränkning vid samma

tillfälle, exempelvis både verbalt och fysiskt. Detta är en ökning på 20 procent jämfört med vårterminen 2022, då 984 anmälningar registrerades. Majoriteten av anmälningarna rör en elev som enbart kränkts vid det anmälda tillfället, men 35 procent av anmälningarna rör en elev som kränkts tidigare och/eller vid upprepade tillfällen.⁶ Ett och samma barn kan alltså förekomma i flera anmälningar. De flesta anmälningar, 75 procent, rör en händelse som inte kräver ytterligare åtgärder än vad som redan vidtagits, medan 25 procent kräver vidare utredning eller åtgärder. Resultatet är i stort sett oförändrat jämfört med föregående period.

Vanligast är att anmälningen innehåller uppgifter om att en eller flera elever kränkt en annan elev, 98 procent. Två procent av anmälningarna innehåller uppgift om att vuxen kränkt en elev. Resultatet är i linje med tidigare år.

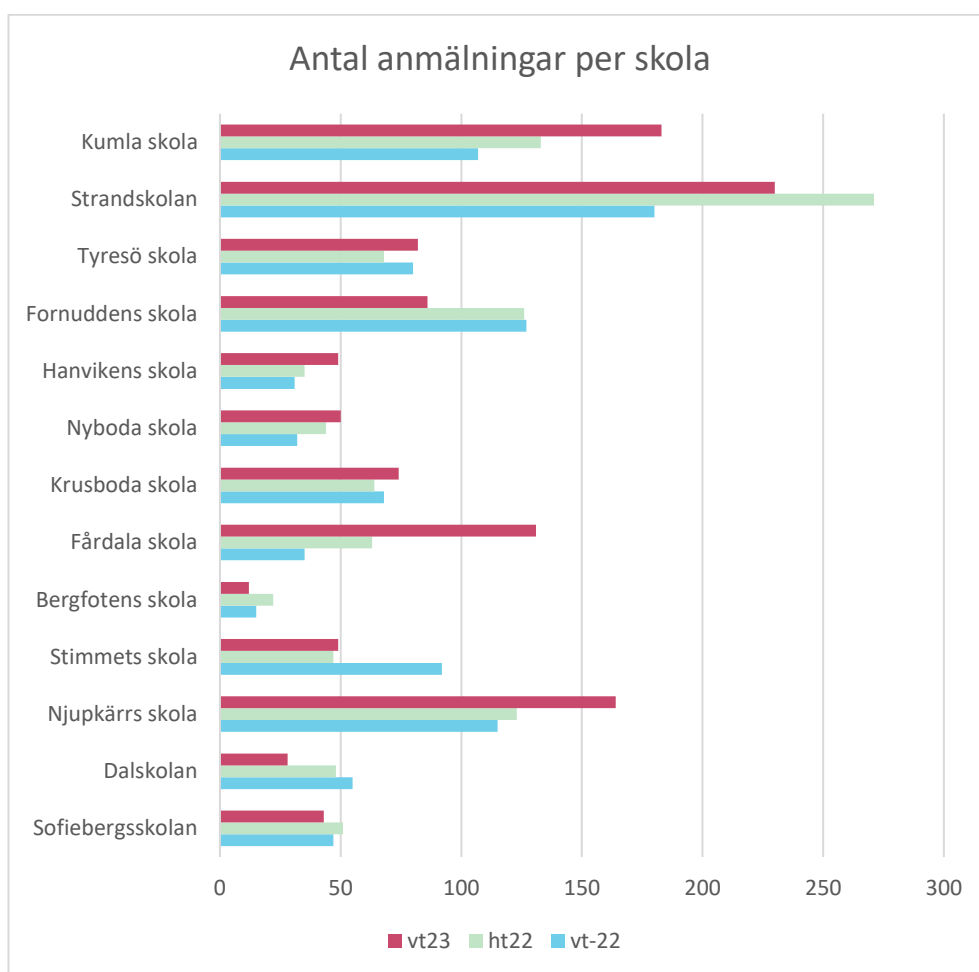
Figur 6 Totalt antal anmälningar per termin inom grundskolan för 2019-2023.

4.2.1 Variation mellan skolor

Alla skolor har anmält kränkningar till huvudmannen. Spridningen i antal anmälningar mellan skolor varierar från 12 till 230.

Antalet anmälningar per skola varierar och har ökat för vissa skolor och minskat för andra. Antalet anmälningar har minskat för Dalskolan och Fornuddens skola. Även Strandskolan har minskat antalet anmälningar, dock från en hög nivå orsakad av särskilda händelser höstterminen 2022. Kumla, Fårdala och Njupkärrs skola har ökat antalet anmälningar. Bergfotens skola ligger kvar på en låg nivå.

⁶ Av den aggregerade statistiken är det inte möjligt att se vilket läsår tidigare kränkningar ägt rum.

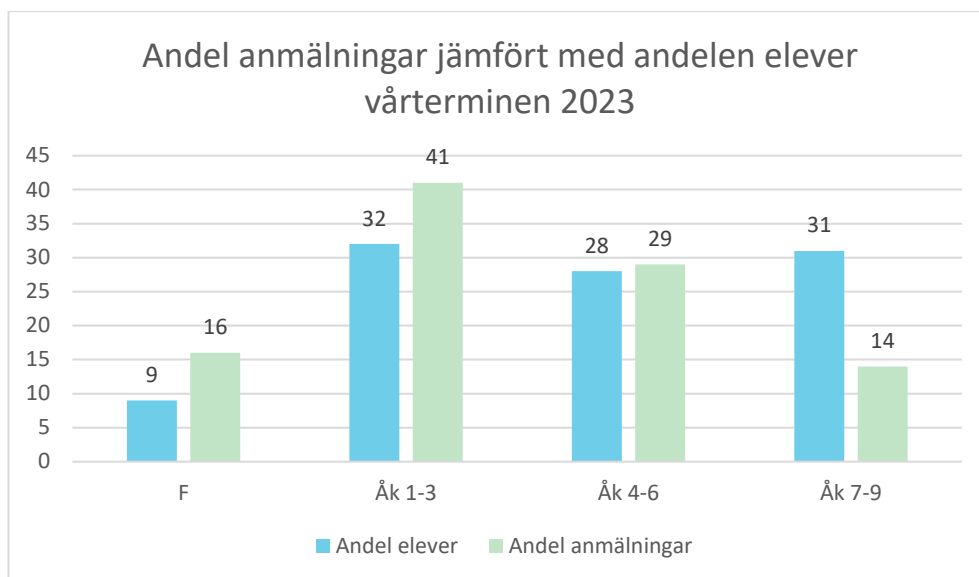
Figur 7 Antal anmälningar per skola vt-22 till vt-23. Skolorna är sorterade efter antal elever som går i skolan. Kumla skola har flest elever.

4.2.2 Anmälningar per stadium

Elever i årskurs F-3 är överrepresenterade i statistiken över antal anmälningar medan elever i årskurs 7-9 är underrepresenterade. Antalet anmälningar rörande barn i förskoleklass har ökat från nio procent till 16 procent sedan höstterminen 2022. Att de lägre årskurserna har en högre andel anmälningar kan dels bero på en högre personaltäthet dels på att verksamheten sträcker sig över en längre tid per dag då den även omfattar fritidshemstiden. Inom förskoleklass har en ny rutin införts under läsåret 22/23 med tydligt fokus på att rapportera alla misstänkta kränkningar. Ökningen kan bero på tidigare underrapportering.

För högstadiet har andelen anmälningar minskat från 18 till 14 procent. Antalet elever som rapporterar utsatthet sjunker med åldern, vilket kan vara en delförklaring till det lägre antalet anmälningar i de högre årskurserna.⁷

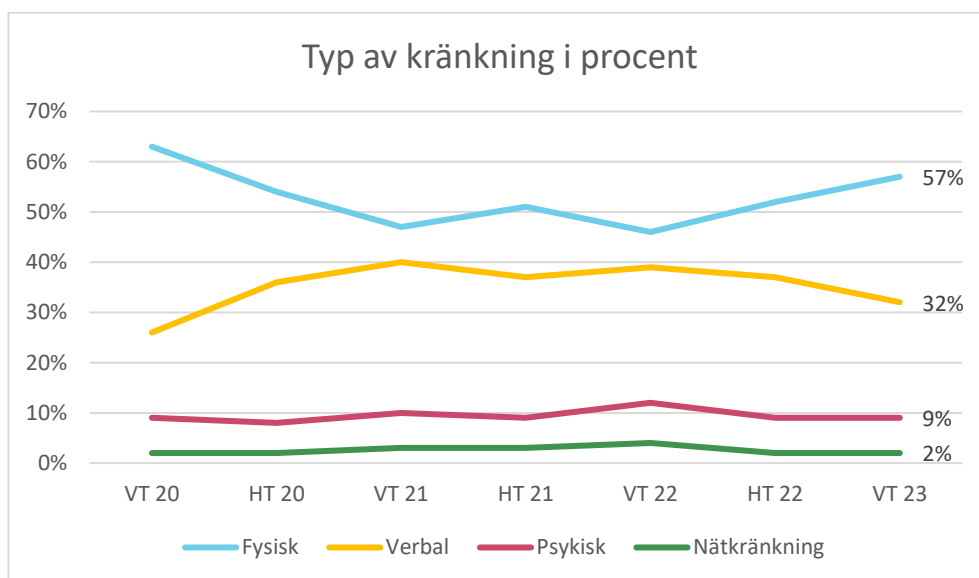
⁷ Skolverket.se

Figur 8 Jämförelse mellan andel elever och andel anmälningar fördelat per stadium

4.2.3 Fysiska kränkningar vanligast

Majoriteten av anmälningarna under vårterminen rör fysiska kränkningar, 57 procent, följd av verbala kränkningar, 32 procent. Få anmälningar gäller psykiska kränkningar, nio procent, och nätkränkningar, 2 procent. Andelen anmälningar om fysiska och verbala kränkningar har en begränsad variation mellan terminerna medan anmälningar om psykiska kränkningar och nätkränkningar ligger kvar på en jämn och låg nivå.

Figur 9 Typ av kränkning, andel i procent. Flera svarsalternativ kan anges.

Enligt Friendsenkäten 2023 har 16 procent av flickor i åk 4-9 blivit utsatt för kränkande behandling på nätet. Motsvarande siffra för pojkar är 10 procent.

Antalet anmälningar om nätkränkningar i Tyresö kommuns skolor är två procent även om man enbart ser till elever i åk 4-9 (flickor och pojkar). Det kan antyda att det finns ett mörkertal avseende anmälda nätkränkningar, men en direkt jämförelse går inte att göra i och med att skolan enbart har skyldighet att anmäla de nätkränkningar som har ett samband med skolans verksamhet. Friendsrapporten gör inte den avgränsningen.

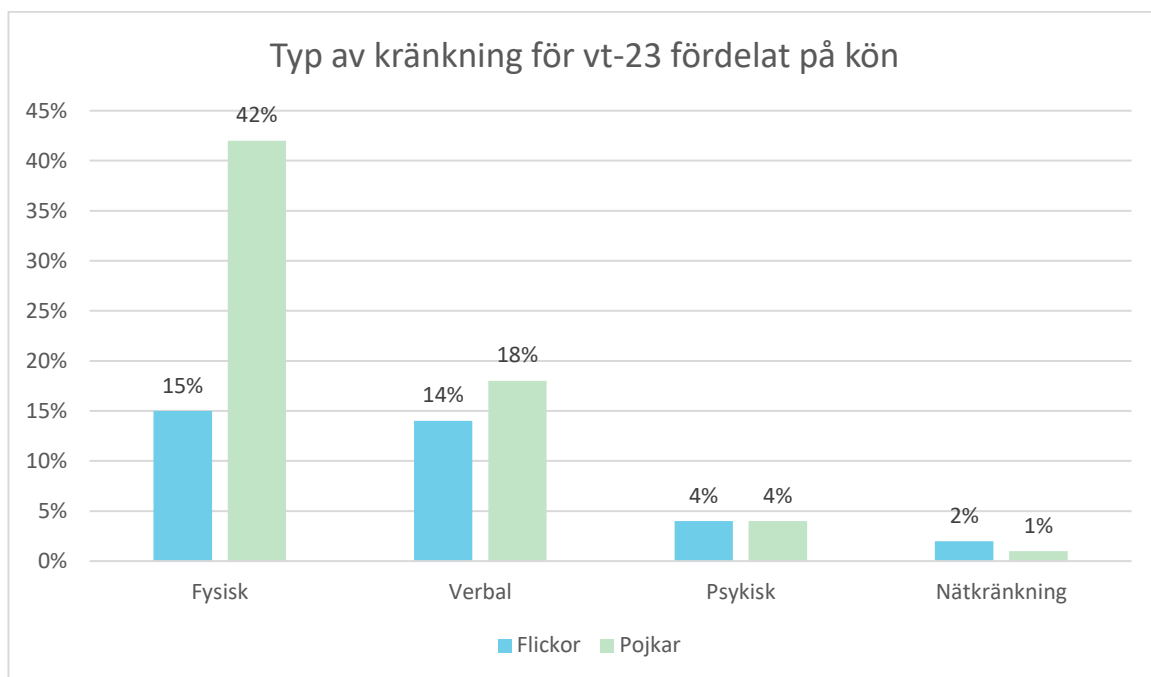
Inom grundskolornas alla stadier, från lågstadiet till högstadiet, pågår ett långsiktigt och systematiskt arbete om säkerhet på nätet för att ge eleverna kunskap och verktyg för att kunna vara trygga på nätet. Skolorna har även diskussioner med eleverna om vad som räknas som kränkningar på nätet, något som eleverna inte alltid är insatta i. Flera skolor, ex Tyresö skola och Strandskolan, har även infört mobilfri skoldag, där läraren samlar in mobiltelefoner när skoldagen startar. Syftet är bland annat att minska antalet nätkränkningar.

4.2.4 Skillnad mellan flickor och pojkar

Majoriteten av anmälningarna för vårterminen, 68 procent, avser pojkar som utsatts för kränkande behandling. Motsvarande uppgift för flickor är 33 procent. Resultatet är i linje med tidigare år samt Skolinspektionens statistik.⁸ Under vårterminen 2023 gick 48 procent flickor och 52 procent pojkar i Tyresös kommunala grundskolor. Samtidigt visar elev- och föräldraenkäten att både pojkar och flickor känner sig trygga i skolan, det är 88 procent av pojkarna och 84 procent av flickorna som svarar ja på frågan om de känner sig trygga i skolan.

Fysiska kränkningar är vanligast bland pojkar medan verbala kränkningar är mest förekommande bland flickor. Andelen psykiska kränkningar och nätkränkningar är ungefär lika hög för båda könen. Fördelningen är jämförbar med tidigare år.

⁸ Skolinspektionen, Tillsyn utifrån individärenden – statistik över anmälningar och beslut 2021.

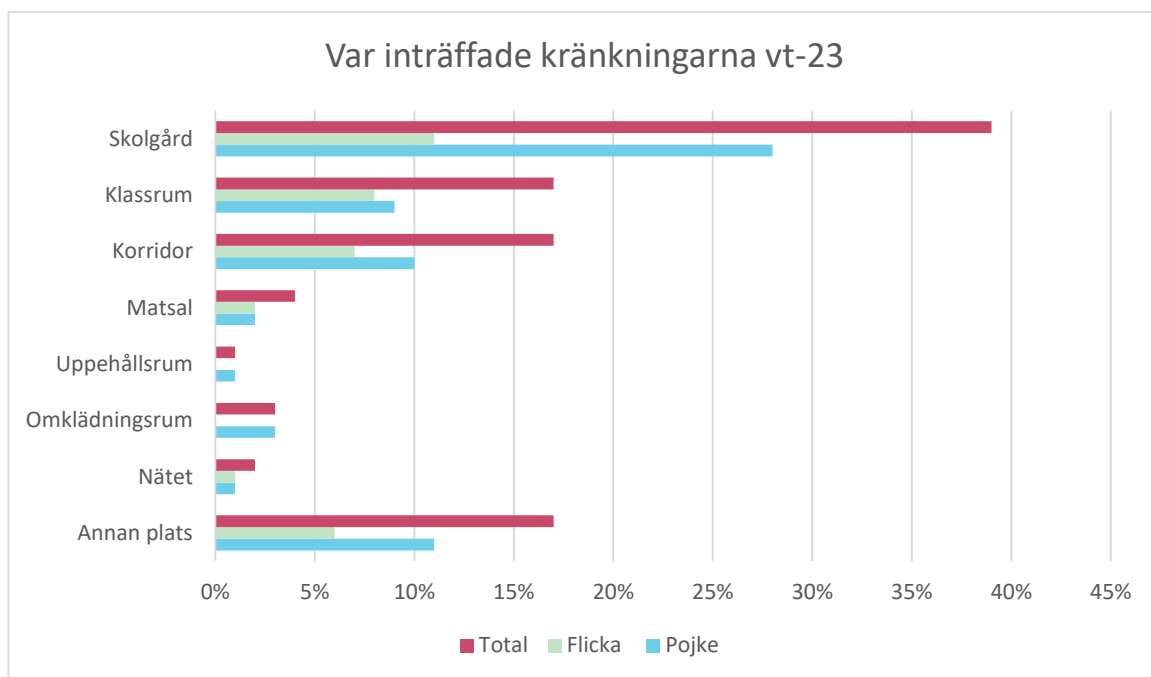

Figur 10 Typ av kränkning i procent fördelat per kön under vårterminen 2023. Flera svarsalternativ kan anges.

4.2.5 Flest kränkningar på skolgården

Statistiken visar att flest anmälda kränkningar sker på skolgården under skoltid. Klassrum, korridor och ”annan plats” är andra vanligt förekommande platser. Resultatet liknar tidigare års resultat.

En del anmälare väljer svarsalternativet ”annan plats”, tillsammans med minst ett annat, för att i fritextfält precisera var kränkningen ägt rum. Exempelvis på skolgårdens fotbollsplan. Läsaren bör ha detta i åtanke vid analys av data över var kränkningar inträffar.

Figur 11 Var kränkningarna inträffar vårterminen 2023 totalt samt fördelat efter kön. Andel i procent. Flera svarsalternativ kan anges.

Nio av tio anmälningar under vårterminen 2023 handlar om att elev blivit utsatt under skoltid eller på fritidshemmet. Det förekommer att anmälningar omfattar både skoltid/fritidshemstid och fritid. Detta kan bero på att kränkningen fortsatt efter skolan. Jämfört med föregående år är resultatet i det närmaste oförändrat.

5 Likabehandlingsarbete i Tyresö kommun

I Tyresö kommun finns en tydligt uppbyggd struktur för likabehandlingsarbetet i förskolan och skolan. På kommunnivå finns två centrala samordnare, en för förskolan och en för grundskolan, samt en styrgrupp per verksamhetsområde. Dessa stödjer verksamheterna i hur arbetet ska organiseras och struktureras samt går igenom och analyserar kränkingsanmälningar. Det finns likabehandlingsgrupper som består av representanter från alla förskolor respektive grundskolor. Det finns kommungemensamma rutiner samt mallar som stöd för det förebyggande och främjande arbetet. På verksamhetsnivå finns lokala främjande- och likabehandlingsgrupper både inom förskola och grundskola där representanter från skolläda och pedagoger träffas kontinuerligt. Inom grundskolan ingår även elevhälsovård, arbetslag samt fritidshem. Varje enhet har riktlinjer och fastställda rutiner för att förhindra kränkande behandling och trakasserier.

Verksamheterna kartlägger barn och elevers trygghet och även förekomsten av diskriminering, sexuella trakasserier samt kränkningar. Metoder som används är enkäter, elevintervjuer, trygghetsvandringar samt underlag från barngrupper, klasser och elevråd.

Barn- och utbildningsförvaltningen stämmer kontinuerligt av förskolornas och grundskolornas arbete med kränkingsanmälningar och likabehandling. Statistiken över antal anmälda kränkningar följs upp i den månatliga uppföljningsrapporten som även presenteras för nämnd.

5.1 Förskolans likabehandlingsarbete läsåret 22/23

Under läsåret 2022/2023 har förskolan fortsatt arbetet med att öka likvärdigheten mellan enheterna samt skapa och förankra strukturer för det förebyggande, främjande och åtgärdande arbetet. Främjandegruppen har fört fördjupat diskussioner kring kränkningar i förskolan samt lagt fokus på att sprida kunskap om kränkingsanmälningarnas ärendegång och process. Resultatet av arbetet är att antalet anmälningar om kränkande behandling ökar i förskolorna, vilket i detta skede är positivt. Ett viktigt fokusområde under läsåret 2022/2023 har varit att diskutera och öka kunskap kring vad som räknas som en kränkning i förskolan.

Förskolans likabehandlingsarbete har gett effekt i utformandet av utbildningen vilket leder till en god arbetsro i förskolan. Enligt elev- och föräldraenkäten 2022 har arbetsron ökat i förskolorna.

Ett nytt arbetssätt för att behandla kränkingsanmälningar implementerades under vårterminen 2023. Detta har medfört en del utmaningar och ytterligare utbildningstillfällen kommer att genomföras under hösten 2023.

Under hösten 2022 köpte samtliga förskolor in bokpaket med normkritisk barnlitteratur som stärker värdegrundsarbetet och går i linje med läroplanen. Dessa har använts under våren för att motverka en stereotyp representation och ge barnen insikt i olika sätt att vara.

5.2 Grundskolans likabehandlingsarbete läsåret 22/23

TVå workshops genomfördes vårterminen 2023 för pedagoger och skolledare som vill veta mer om det kommungemensamma likabehandlingsarbetet.

Utvärdering av likabehandlingsarbetet visar att alla skolor använder kommunens gemensamma dokument men att implementeringstakten skiljer sig åt mellan skolorna. De skolor där arbetssättet inte implementerats fullt ut fortsatte arbetet även våren 2023.

Läsåret 22/23 pågick förberedelser för ett kommande projekt riktat till elever på högstadiet. Fyra lärare samt en rektor har genomfört en kurs på Göteborgs universitet, *Tolerans, identitet och extremism*, för att bli utbildade toleranspedagoger. Kursens innehåll är inriktat mot socialpedagogiskt arbete kring frågor om identitet, extremism, rasism och antisemitism. Kursen ger grunder för att arbeta långsiktigt och preventivt med dessa frågor. Ett toleransprojekt riktat till högstadieelever kommer att startas upp under läsåret 23/24.

En utmaning för grundskolorna är många pedagoger upplever att de inte hinner med att göra anmälningar av kränkande behandling. De anser även att det är svårt att veta vem som ansvarar för de olika delarna i det uppföljande arbetet, det vill säga utreda, planera åtgärder samt följa upp. Ytterligare en utmaning är att integrera det främjande arbetet i ämnesundervisningen.

6 Barn- och utbildningsförvaltningens kommentar

Barn- och utbildningsförvaltningen följer förskolornas och grundskolornas arbete med kränkingsanmälningar och likabehandling på kvalitetsdialoger och nätverksträffar. Likabehandlingsarbetet genomsyrar hela förvaltningen och verksamheterna har under vårterminen arbetat med att öka likvärdigheten.

Det systematiska arbetet bygger på att förskola och skola använder kommunens gemensamma mallar och riktlinjer i arbetet mot kränkande behandling. Styrgruppernas utvärderingar visar att alla förskolor och grundskolor använder mallarna och att arbetet har implementerats i arbetslagen. Positiva exempel lyfts fram för kollegialt lärande, bland annat inom nätverket. Samtidigt är det viktigt att hålla arbetet levande och påvisa vikten av att anmäla även misstänkta kränkningar.

Anmälningar och analys av anmälningarna leder till snabbare hantering av kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Detta ger färre incidenter och i de fall de förekommer hanteras de skyndsamt.

6.1 Förskolan

Inom förskolan minskade antalet anmälningar jämfört med föregående termin. En trolig anledning är införandet av ett nytt arbetssätt för anmälan, där ärendeprocessen nu utförs i kommunens ärendehanteringssystem, W3D3. Skolchef har lyft frågan med berörda enheter och kommer att följa upp rektorernas resultat. Förskolans rektorer kommer även få ytterligare fortbildning i det nya arbetssättet för att hantera kränkingsanmälningar.

Förvaltningen ser dock att förskolornas normkritiska arbete pågår liksom de likabehandlingsgrupper som enheterna har byggt upp med stöd av kommunens gemensamma främjandegrupp. Främjandegruppen arbetar vidare med att få alla pedagoger att göra anmälan vid misstanke om att ett barn utsatts för en kränkning. Dessa åtgärder leder till en ökad trygghet och förmåga i att synliggöra och lyfta de kränkningar som sker i förskolorna.

6.2 Grundskolan

Grundskolan har ett aktivt arbete utifrån anmälningar kring kränkande behandling. Trygghetsenkäter, trygghetsvandringar och kartläggningar har gjorts. Utifrån analys av dessa och det kontinuerliga samtalet i likabehandlingsgrupper och arbetslag tillämpas åtgärder som till exempel större personaltäthet i områden som kräver det och aktiva samtal med grupper där man har en problematik. Andra åtgärder är strukturerade raster och mer delaktig rastaktivitet som har införts på flera skolor. Åtgärderna planeras på individ, grupp och organisationsnivå.

Elevdelaktighet är ett långsiktigt fokusområde inom skolan. Det handlar bland annat om att studera hur barn och elever syns i kartläggningar, analys, planering av åtgärder, uppföljningar och utvärderingar. En annan del är att sprida goda exempel från skolorna. Elevernas involvering i likabehandlingsarbetet följs upp och förstärks vid behov.

Under läsåret 22/23 har skolorna arbetat med målet att minska handläggningstiden för ärenden som rör kränkningar, frånvaro samt elevhälsoärenden. Personalen följer upp tiden inför anmälan, anmälningsprocessen samt när åtgärder sätts in. Arbetet följs upp i rektorsgruppen.

Elev- och föräldraenkät 2022 visar att en mycket stor del av eleverna trivs i skolan, ju yngre elever desto högre resultat. Svaren ger också en bild av elever som trygga i skolan, detta bekräftas även av skolsköterskornas hälsosamtal med elever i årskurs 5 och 8.

Antalet nätkränkningar ligger på en låg nivå samtidigt som bland annat Friendsrapporten lyfter fram att barns utsatthet på nätet ökar. Kränkningar på nätet är ett samhällsproblem som skolan arbetar systematiskt med. Trots det systematiska arbetet så är detta ett område som är svårt för skolan att åtgärda i och med att mycket av kränkningarna sker i forum utanför skoltid.

Sammanfattningsvis ser förvaltningen att grundskolan har hittat en systematik i kvalitetsarbetet genom att följa upp och analysera anmälningar om kränkande behandling och likabehandlingsarbetet på resultatdialoger. Analysen ligger sedan till grund för riktade insatser. Forskning visar att det får stor effekt på likabehandlingsarbetet om det finns en struktur för hur likabehandlingsarbetet levandegörs och vilka kanaler det finns för möjlighet att diskutera och utveckla arbetet.⁹

⁹ Friendsrapporten 2021 https://friends.se/uploads/2021/08/Friendsrapporten_2021.pdf

Bilaga 1. Begrepp och definitioner

Typ av kränkning:

- Fysisk kränkning är till exempel slag, sparkar, knuffar.
- Psykisk kränkning är till exempel utfrysning, blickar.
- Verbal/skriftlig kränkning är till exempel nedsättande kommentarer.
- Nätkränkning är till exempel kränkningar på internet, sociala medier, sms, e-post.

Kränkande behandling är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, utan att det är diskriminering enligt diskrimineringslagen. (6 kap. 3 § skollagen).

Diskriminering och trakasserier är ett uppträdande som missgynnar eller kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering förutsätter ett maktövertag hos den som diskriminerar – alltså kan lärare diskriminera elever, men inte tvärtom. När det inte finns någon maktobalans mellan de som är inblandade klassas handlingen istället som trakasserier. (1 kap. 4 § diskrimineringslagen).

Mobbning är när ett barn eller en elev blir utsatt för kränkande behandling eller trakasserier vid upprepade tillfällen. Mobbning är inte ett begrepp som används i skollagen. (Skolverkets webbplats, 2020-01-24).

Likabehandling innebär att alla barn och elever ska behandlas utifrån sina förutsättningar så att de får lika rättigheter och möjligheter. Arbetet för likabehandling är en del av skolans värdegrundsarbete som handlar om att aktivt främja alla elevers lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Bilaga 2. Tillgänglighetsanpassning av diagram

Figur 1: Totalt antal anmälningar om kränkande behandling från förskola och grundskola.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vårtermin	271	420	1 098	944	1070	1325
Hösttermin	58	575	779	844	1253	
Helår	329	995	1 877	1 788	2323	

Figur 2: Förskola. Totalt antal anmälningar om kränkande behandling.

	2019	2020	2021	2022	2023
Vårtermin	5	12	39	86	144
Hösttermin	1	26	22	158	

Figur 3: Förskola. Antal anmälningar för vårterminen 2023 fördelat per förskola.

Förskola	Antal anmälningar
Ballongen	0
Bergfoten	1
Cassiopeja	4
Dalstugan	0
Farmarstugan	40
Fornuddens	23
Gunghästen	9
Kardemumman	26
Kumla	2
Loket	0
Njupkärr	9
Pusslet	1

Förskola	Antal anmälningar
Ringén	0
Rotvik	10
Sagan	0
Skrindan	9
Slottsvillan	0
Sofieberg	4
Speldosan	2
Stimmet	0
Strandpärlan	0
Teddybjörnen	3
Tyresö	0
Vattenhjulet	1

Figur 12: Förskola. Antal anmälningar fördelat på kön vt-22 till vt-23.

	Flicka	Pojke
VT-22	28	72
HT-22	40	60
VT-23	42	58

Figur 5: Förskola. Typ av kränkning fördelat på kön vt 2023.

	Flicka	Pojke
Fysisk	38 %	36 %
Verbal	6 %	6 %
Psykisk	3 %	5 %
Nätkränkning	0 %	0 %

Figur 6: Grundskola. Totalt antal anmälningar om kränkande behandling.

	VT	HT
2019	415	574
2020	1086	753
2021	905	822
2022	984	1095
2023	1181	

Figur 7: Grundskola. Andel anmälningar i förhållande till antal elever per skola.

	vt-22	ht-22	vt-23
Sofiebergsskolan	47	51	43
Dalskolan	55	48	28
Njupkärrs skola	115	123	164
Stimmets skola	92	47	49
Bergfotens skola	15	22	12
Fårdala skola	35	63	131
Krusboda skola	68	64	74
Nyboda skola	32	44	50
Hanvikens skola	31	35	49
Fornuddens skola	127	126	86
Tyresö skola	80	68	82

Strandskolan	180	271	230
Kumla skola	107	133	183

Figur 8: Grundskola. Jämförelse mellan andel anmälningar och andel elever fördelat på stadium.

	F-klass andel elever	F-klass andel an- mälningar	Åk 1-3 andel elever	Åk 1-3 andel an- mälningar	Åk 4-6 andel elever	Åk 4-6 andel an- mälningar	Åk 7-9 andel elever	Åk 7-9 andel an- mälningar
VT 20	11	18	32	39	29	28	28	16
HT 20	11	13	32	35	30	32	28	19
VT 21	11	8	32	42	29	40	28	10
HT 21	10	8	32	39	29	34	29	19
VT 22	10	5	32	45	29	33	29	18
HT22	10	7	32	42	29	33	29	18
VT23	9	16	32	41	28	29	31	14

Figur 9: Grundskola. Olika typer av kränkningar. Andel i procent. Flera svarsalternativ kan anges.

	Fysisk	Verbal	Psykisk	Nätkränkning
VT 20	63%	26%	9%	2%
HT 20	54%	36%	8%	2%
VT 21	47%	40%	10%	3%
HT 21	51%	37%	9%	3%
VT 22	46%	39%	12%	4%
HT 22	52%	37%	9%	2%
VT-23	57%	32%	9%	2%

Figur 10: Grundskola. Typ av kränkning i procent fördelat per kön. Flera svarsalternativ kan anges.

	Flickor	Pojkar
Fysisk	15%	42%
Verbal	14%	18%
Psykisk	4%	4%
Nätkränkning	2%	1%

Figur 11: Grundskola. Var kränkningarna inträffade totalt samt fördelat efter kön. Andel i procent. Flera svarsalternativ kan anges.

	Pojke	Flicka	Total
Annan plats	11%	6%	17%
Nätet	1%	1%	2%
Omlädningsrum	3%	0%	3%
Uppehållsrum	1%	0%	1%
Matsal	2%	2%	4%
Korridor	10%	7%	17%
Klassrum	9%	8%	17%
Skolgård	28%	11%	39%

Bilaga 3 Prövning av barnets bästa

Genom att följa upp och analysera förskolans och skolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling kan huvudmannen säkerställa att verksamheterna i enlighet med artikel 2 i barnkonventionen verkar för alla barns lika värde och rättigheter, och att inget barn eller elev får diskrimineras. Ärendet svarar även särskilt mot barnkonventionens artiklar 19, 28 och 29 om barns rätt att skyddas mot fysiskt och psykiskt våld, om barns rätt till utbildning samt syftet med utbildningen. I artikel 28 framgår att lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med barnkonventionen. I artikel 29 framgår särskilt att barnets utbildning ska syfta till att utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.

Att analysera anmälningar om kränkande behandling ger underlag för att tillgodose barns rättigheter och är därmed för barnets bästa.

Bilaga 4. E-tjänst för anmälan

Skola – Anmälan vid kännedom om kränkande behandling/trakasserier

Anmälan skola Skicka in

Personuppgifter på elev som blivit kränkt

Välj skola	Välj årskurs	Klass
Test	[Välj]	
Förnamn	Efternamn	Elevens personnummer
Välj		
☐ Flicka ☐ Pojke		
Vid kännedom ange elevens klasslärare/mentor		

Händelseinformation

Datum för händelsen	Datum då händelsen kommit till anmälarens kännedom	
2021-01-31		
Datum då händelsen anmäldes till rektor	Ansvarig rektor	
2021-01-31	Sandra Lindblom	
Anmälarens förnamn	Anmälarens efternamn	E-post
Frida	Olof Ryholt	

Kränkningen avser:

☐ Elev-elev ☐ Vuxen-elev ☐ Rektor-elev

Vilken sorts kränkning rör det sig om?

☐ Fysisk (till exempel slag, sparkar, knuffar) ☐ Psykisk (till exempel utfrysning, blickar)

☐ Verbal/skriftlig (till exempel nedsättande kommentarer) ☐ Natkränkning

Var har det hänt?

- ☐ Skolgård ☐ Klassrum ☐ Korridor ☐ Matsal
☐ Upphållsrum ☐ Omklädningsrum ☐ Nätet, SMS, Sociala medier ☐ APL/Praktikplats

Annan plats

När har det hänt?

- ☐ På skoltid ☐ På fritidshemstid ☐ På fritiden (morgon/kväll eller helg)

Har kränkningar tidigare riktats mot samma person

- ☐ Inte vad anmälaren känner till ☐ Har hänt tidigare ☐ Har hänt vid upprepade tillfällen

Vem/vilka är det som kränkt eleven som anmälan gäller?

Eleve/elever:

Vuxen/vuxna:

Vilka övriga vuxna eller elever var närvarande vid händelsen som anmälan gäller?

Eventuellt andra inblandade:

Kort beskrivning av vad som hänt

Innan anmälan skickas vidare till rektor, klicka i det som du anser gäller denna anmälan

- ☐ Bedömer att det är en händelse som inte kräver ytterligare utredning eller åtgärder än vad som redan vidtagits

Om du fyllt i ruta ovan "Bedömer att det är en händelse som ..." Ange vilken utredning/vilka åtgärder som vidtagits

Obligatorisk uppgift om rutan ovan är ifylld

- ☐ Tidigare anmälan finns med planerade åtgärder och uppföljning för den som blivit kränkt
☐ Händelsen ska utredas ytterligare samt planerade åtgärder ska upprättas